

Конкурентоспроможність підприємства та її аналіз в умовах цифровізації економіки

Сучасні тенденції економіки засвідчують, що лідерами є не ті підприємства, які мають багаторічну успішну історію, високу вартість активів чи майна, а підприємства, які здатні змінити та адаптувати власне внутрішнє середовище під нинішні умови. Цифрові технології допомагають знайти можливості для збільшення ефективності підприємства та розвитку конкурентоспроможності. З іншого ж боку, цифрові технології, зобов'язують підприємство переглянути бізнес-модель, змінити технології та оптимізувати структуру відповідно до нових пріоритетів.

У загальноприйнятому формулюванні цифрова економіка – це діяльність, у якій основними факторами виробництва є цифрові дані та їх використання, що дозволяє істотно підвищити продуктивність та ефективність різних видів діяльності [1]. Особливості та можливості цифрової економіки є важливим двигуном інновацій, конкурентоспроможності та динамічного розвитку [2]. Останні статистичні дані говорять про те, що цифрова економіка збільшує свою частку в усьому світі: інтернетом охоплено 99% населення у віці 12-24 року, у віці 25-44 років – 94%, у віці 45+ – 54%. В середньому на 1 користувача припадає 2-3 типи Digital-пристроїв, а середньостатистичний користувач проводить на добу 138 хвилин у десктопному і 107 хвилин у мобільному інтернеті.

Сьогоднішні реалії у світовому масштабі характеризуються посиленням конкуренції та нестабільністю економічного стану, що підштовхує підприємства шукати нові шляхи та підходи до вирішення проблем впливу оточуючого середовища на показники прибутковості діяльності підприємства. Саме від конкурентоспроможності залежить здатність підприємства вистояти в умовах постійної конкурентної боротьби. Конкурентоспроможність підприємства – це його перевага порівняно з іншими підприємствами, у межах певного галузевого ринку. Конкурентоспроможність підприємства – комплексна порівняльна характеристика, яка відображає рівень переважання сукупності показників оцінки можливостей підприємства, що визначають його успіх на певному ринку за певний проміжок часу стосовно сукупності аналогічних показників підприємств-конкурентів [3]. Конкурентоспроможність може бути оцінена лише в рамках групи підприємств, які належать до однієї галузі, або надають однакові послуги. Конкурентоспроможність можна виявити лише за допомогою співставлення між собою підприємств як в масштабах країни, так і в масштабі світового ринку.

Для оцінки якості конкурентоспроможності підприємства обираємо одне з потужних підприємств – лідера у своїй сфері, як в масштабі країни так і за її межами. Конкурентна перевага одного підприємства порівняно з іншим може бути оцінена лише у випадку, якщо обидва конкуруючі підприємства задовольняють одні і ті ж самі потреби споживачів, в одному і тому ж самому сегменті ринку. При оцінюванні конкурентоспроможності також доцільно враховувати, що обидва підприємства мають перебувати приблизно в однаковій фазі життєвого циклу. Якщо данні вимоги не дотримуються – порівняння буде некоректним.

Формування методичних підходів щодо оцінки конкурентоспроможності підприємств передбачає систематизацію орієнтирів її оцінки, зокрема:

- наявність ресурсного забезпечення;
- співвідношення попиту і пропозиції на продукцію;
- інноваційність розвитку;
- клієнтоорієнтованість;
- передбачення форс-мажорних обставин та факторів зміни ринкового середовища;
- безпеку функціонування.

Правильно визначені орієнтири конкурентоспроможності сприятимуть здійсненню комплексної оцінки чинників конкурентоспроможності відповідно до мети та встановлених завдань, оцінці пропорції успішності та прибутковості функціонування підприємства, оцінці ефективності функціонування підприємства за різних рівнів клієнтоорієнтованості, встановлення відповідності рівнів економічної безпеки за умов загострення конкурентної боротьби.

Підтримуємо думку Партута Т.О. та Фесенко Т.В. щодо виокремлення трьох груп факторів, які забезпечують конкурентну перевагу [5]:

- відмінна якість, що являє собою підвищену цінність для покупців або за рахунок зменшення їх затрат, або за рахунок підвищення ефективності товару;
- витрати підприємства нижчі за рахунок високої продуктивності;
- ключові компетенції – особлива навичка чи технологія, які створюють унікальну цінність для споживачів.

Тому поряд із орієнтирами доцільно було б використовувати й індикатори конкурентоспроможності, що допоможуть спрогнозувати напрями очікуваного розвитку економічних процесів. Індикатори оцінки конкурентоспроможності підприємств мають ґрунтуватися на врахуванні як часткових показників конкурентних переваг (якість продукції, асортимент, культура обслуговування, доступність), так і результатів експертних оцінок [5]. Запровадження наступних індикаторів оцінки конкурентоспроможності підприємства сприятиме удосконаленню діяльності підприємства та підвищенню результативності його діяльності:

- сегментація ринку;

- процес реалізації продукції;
- інноваційна активність;
- співвідношення заборгованості та рівня прибутковості; собівартості та рівня заробітної плати працівників;
- лояльності клієнтів,
- оцінка компетентностей працівників підприємства.

Данні індикатори в своїй сукупності дозволяють оцінити конкурентоспроможність підприємств, що в свою чергу сприяє виявленню сильних та слабких сторін в його діяльності, прихованих можливостей та потенційних загроз, напрямів підвищення конкурентоспроможності підприємств, що в підсумку дає можливість ефективно планувати та розвивати діяльність на основі конкурентних переваг.

Для того, щоб підприємство змогло вистояти в конкурентній боротьбі з ключовими підприємствами, необхідні нові підходи до організації управління та виробництва ніж ті, які були у минулому. Новітні підходи потрібно запроваджувати у інвестиційній політиці, при технічній реконструкції на підприємстві, в процесі впровадження сучасних інноваційних технологій. В умовах сьогодення, необхідно доволі часто проводити аналіз конкурентоспроможності свого підприємства на тлі інших підприємств даної сфери діяльності. Це допоможе отримати певну інформацію, про те, що притягує споживачів, а що відштовхує, та які переваги мають конкуренти. За допомогою аналізу можна вдосконалити ті прогалини в діяльності підприємства, що впливають на зниження конкурентоспроможності.

Виходячи з вищесказаного в умовах зовнішнього середовища, що динамічно розвивається, підприємства змушені будувати свою конкурентну стратегію на засадах використання інноваційних технологій. Діджиталізація підприємств вже є невідворотною, та ігнорування цього факту є ознакою відсталості та невідповідності сучасності. Будь-які заходи задля підвищення конкурентоспроможності повинні реалізовуватися в площині цифрового виміру.

Використані літературні джерела:

1. Коляденко С.В. Цифрова економіка: передумови та етапи встановлення в Україні і у світі. *Економіка. Фінанси. Менеджмент*. 2016. №6. С.106-107.
2. Норець Н.К. Станкевич А.А. Цифрова економіка: стан та перспективи розвитку. Іноваційні кластери у цифровій економіці: теорія та практика: тези доповідей науково-практичної конференції з міжнародною участю (17-22 травня 2017 року). За ред д-ра екон. наук, проф. А.В.Бабкіна. 2017. С. 173-179.
3. Федонін О.С., Репіна І.М., Олексюк О.І. Потенціал підприємства: формування та оцінка. Навчальний посібник. К.: КНЕУ, 2003. 316с.
4. . Франів І.А. Коваль Л.М., Русин-Гриник Р.Р. Теоретичні аспекти управління конкурентоспроможністю підприємства. *Механізм регулювання економіки*. 2010. № 3, т. 1. С. 149-153.
5. Т.О. Партуга Т.О., Фесенко Т.В. Конкурентоспроможність підприємства та механізм її забезпечення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2012. № 12. С. 91-96.

Наукова публікація розроблена в рамках проекту Erasmus+ “Діджиталізація економіки як елемент сталого розвитку України та Таджикистану (DigEco) 618270-EPP-1-2020-1-LT-EPPKA2-CBHE-JP” / The paper is developed in the framework of ERASMUS+ CBHE project “Digitalization of economic as an element of sustainable development of Ukraine and Tajikistan” / DigEco 618270-EPP-1-2020-1-LT-EPPKA2-CBHE-JP.

Цей проект фінансується за підтримки Європейської Комісії. Цей документ відображає лише погляди автора, і Комісія не несе відповідальності за будь-яке використання інформації, що міститься в документі / This project has been funded with support from the European Commission. This document reflects only the views of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained there in.

